



OPATRIS INSOMNIVM C



GALENI DOCTORES C



HEEATICI COGNITIO C

# GALENI

## OMNIA QVAE EXTANT OPERA

In latinum sermonem conuersa.

IVNTARVM QVARTA EDITIO.

*Pro qua illustranda quid actum sit, tum  
ex praefatione, tum ex librorum  
Indice deprehendes.*



*Bianchi*

VENETIIS M D LXV.



OCRISIS PRAECOGNITIO C

IVSTVS GALENV



AMANTIS DIGNOTIO C



PALESTRITE CVRATIO C



# T H O M A S I V N T A

## M E D I C I N Æ S T V D I O S I S .



*Q*uam duram, & arduam provinciam susceperimus, Medicina studiosi, dum vobis bonorum librorum copiam suppeditare contendimus, eos non ignorare certo scio, quibus huius temporis status, & conditio expenditur. vetus tamen institutum nostrum tuemur, neque nos quicquam deterreere potest, quin ad bonarum artium, & literarum studia iuvanda acriori semper studio laboremus. hoc autem quam religiosè hætenus præstiterimus, cum id iam latè pateat, non est locus, ut modò fusiùs demonstremus: de Galeni tantum libris pauca libet præfari. Huius grauißimi scriptoris opera, quæ deprauata, & parsim, antea vagabantur, parens noster LVCAS ANTONIVS primus omnium & collegit, & redegit in ordinem; innumerisq; erroribus expurgata, & multis, quæ nondum in Latium venerant, latinitate donatis aucta, summo doctorum virorum, & Europa totius plausu typis euulgauit. Patre autè vita functo, nos patris exemplo ad Galeni ornandos libros ita sumus animati, ut, secundò, & tertio eandem provinciam aggressi fuerimus; ac dum, quæ vetustate erant deperdita, vndiq; recuperare, accitis doctissimis viris latinitate donare, & veteres conuersiones ad Græcos codices expolire sumptu maximo cõtendimus: Galeni opera ad minime contemnendam elegantiam peruenire; nostramq; industriam hac in re, apud exteras etiã gentes fuisse probatam, complurium sanè hominum, eorumq; optimis artibus & doctrina præstantiũ, testimonio sensimus. Caterũ nunquã suus est humana diligentia terminus. Videre quotidie est omnibus artibus, quas ad summũ excellentiæ apicẽ peruenisse credideris, vi tamen ingenij, aliquid splendoris, & ornamenti accedere. quod sanè & in hac nostra arte plurimũ usu venit. Nam etsi secunda, & mox etiã tertia, è nostra officina Galeni operum diuulgatio ijs prodire auspicijs, ut nihil maius expectari posse videretur: est tamen in his ipsis animaduersus locus illustrandi rursum multa, & ad maiorem melioremq; frugẽ promouendi. quares ita nos excitauit, ut, quando labores nostros sapientibus viris adeo gratos esse intelligimus, acriori denuò sollicitudine, maioribus repetitis impensis & laboribus, idem opus & magnum, & arduum tractandũ susceperimus; quod nunc, DEO fauente, in publicũ proponimus. Quid autem hac QVARTA NOSTRA EDITIO superioribus præstet, apertum cuiq; ex earum collatione esse potest. Sanè in hoc potissimũ enixè elaborauimus: ut propemodũ vniuersæ translationes emendarentur. Nam, quum in superioribus, non solum nostris, sed etiam aliorum editionibus multa adhuc, græcorum fortasse codicum vitio, obscura, vel etiam mutila relictæ esse intelgeremus, hic omni studio operam dedimus, ut meliora omnia legerentur. Adhibitis enim, viris non literarũ modò græcarũ, ac latinarũ, sed etiam rei Medicæ, ac Philosophiæ doctissimis, omnia ferè ad examen reuocari, & accuratius castigari curauimus. Præstiterè in hoc fidem suam, & diligentia VICTOR TRINCAVELIVS, IVL. MARTIANVS ROTA, IVNIVS PAVLVS CRASSVS, IVLIVS ALEXANDRINVS, VIDVS VIDIVS, AVGVSTINVS GADALDINVS, ALEXANDER IVSTINIANVS, & IACOBVS ANTONIVS MARISCOTTVS, qui & huic quoq; editioni, adhibita summa diligentia, præfuit. Ab his tum sua, id est ab ipsis trāsata, tum aliena ferè omnia recognita sunt, & ad incudem reuocata. multã vero operam, & magnum studium in hanc rem contulit Gadaldinus, quo veluti duce hæc suscepta est, & obita provincia. In hoc autem maximo labore diuina liberalitas ita nobis affulsit, ut vetustissimorum Græcorum codicũ ex nobilioribus maximeq; probatis bibliothecis tam opportunè nobis

nobis locuples copia facta sit, ut inde plurima, & perq̃ obscura loca illustrari potuerint. quæ res q̃ diligenter sit effecta, tum nouæ ab eodẽ Gadaldino adiunctæ margini adnotationes, tum multa in ipso contextu passim interposita declarant. In emendandis igitur translationibus in primis hæc præstitimus. Sed nonnullos quoq; libros de integro ex græcis latinos factos dedimus. sunt autẽ, liber de CONSVETVDINE, et liber de COMATE, et PRONOSTICA de decubitu ex mathematica scientia: q̃ illi duo olim de græcis obscurius conuersi fuissent: hæc verò, q̃ antea corruptissima & græce, & latine legerentur. His omnibus, ut more nostro Galeni opera cū aliqua accessione hoc etiã tempore emitteremus, nuper addita est SYNOPSIS librorum de Pulsibus, cuius quandoq; Galenus meminit, liber de DIAETA Hippocratis in Morbis acutis, itemq; libellus de PLANTIS, et occultis medicinis ex Arabico in Latinum translatus, qui & ipse Galeno ascribitur. Sed quid plura? omnis nostra cogitatio in eo maxime versatur, ut vobis, medicinae studiosi, omni tempore gratificemur. experimur certe, ac tẽtamus omnia. Nostis q̃ sape Galenus Hippocratis verba, & sentẽtias citet, plerunq; interpretetur, nonnunquam etiã corrigat: nostis etiam quantopere medendi artem iuuat Hippocratica Galenicis coniungi. Ecce (quod nusquã hætenus factum video) singulis Galeni locis suũ Hippocratis locũ indicatum, ac veluti digito cõmonstratum habetis. Quo fiet, ut in studendo, & Galeni sententia assequenda, initiatis medicinae, & nondum in Hippocratis lectione versatis minor deinceps impẽdeat labor, pro qua quidẽ re, maxime FRANCISCO ANGELO COCCIO habenda sunt gratia, qui huius utilis laboris auctor, cū in secunda, tertia, quarta, sexta Classe, & libris Extra Ordinem, loca Hippocratis indicauit, tum præterea egregiam in libris Aphorismorũ operam nauauit. hic enim non loca solum a Galeno citata, sed & alia plura collegit, quibus Hippocrates eandem sententiã repetit, ijs etiã locis passim adnotatis, quibus Galenus propositum Aphorismũ, vel interpretatur, vel citat. Quod reliquum in Galeni operibus fuit, ut studiosis satisfaceret nostram hanc editionẽ quotidie efflagitantibus, quum ipse Coccius in summa tẽporis angustia tantis laboribus esset impar, commissum est cura, et diligẽtia THEODOSII THALASSINI, & IOHANNIS COSTAE, qui munus suũ, ille quidẽ in Isagogicis, prima, & quinta classe: hic verò in septima classe, quãta fieri potuit diligẽtia, et fide præstiterũt. Hæc quũ ita se habeat, iam perspicuũ est, hæc Quarta nostra editio Galeni opera superioribus omnibus castigatiora, & illustriora p̃dere. Sane ordinẽ Librorũ, quẽ in editionibus nostris semper seruauimus, etsi doctis quibusdã non satis arridere audimus, nõ tamen duximus immutandũ. Nam quicquid alij sentiant, nos in tot libris, diuersis tẽporibus, diuerso p̃posito, et sine conscriptis certũ, et perpetuũ seruari ordinẽ non posse intelligimus: quãdo aliqui, si eorũ hypothesin spectes, tribus nonnunq; in locis cõstitui posse nõ iniuriã videãtur. Quid obsecro, incõmodi studiosis, quid detrimeũ affert, hic an illic liber vnus aut alter collocetur, dũmodo eius libri copia non desit? res quidẽ certẽ hæc multis doctissimis viris tam parui momẽti est visa, ut nos ad maiore cūrã traducere nõ debuerit. quinetiã audio inter doctos sedari hanc de ordine controuersiã non posse: quũ alij nostrũ, id est à IOANNE BAPTISTA MONTANO constitutũ ordinẽ magis p̃bent: alij aliũ, atq; aliũ cõmendent; et rursus aliquibus nullus hætenus assignatus ordo villo pacto queat satisfacere. At vos interea, studiosi, accipite alacri latoq; animo Galeni opera, qua tãtis laboribus, et impẽdijs nostris elegantissima, et exornatissima vobis p̃stamus. De nobis autẽ illud vere, ac libere possumus polliceri, eosdẽ scilicet qui antea fuimus, hoc est p̃optos, paratosq; ad studia vestra iuuãda, in posterũ etiã futuros; si modo hanc nostrã diligẽtiã in Galeni operibus diuulgandis gratã vobis fuisse intellexerimus. Deus. O. M. conatus vestros bene fortunet. VENETIIS Mense Iunio M. D. LXV.



Lacet mirum in modum splēdidissime Luca Antoni consilium tuum, quod occēpisti, omnia Galeni opera rursus excudendi, verum' que illis ordinem statuendi, non antea ab aliquo multorum seculorum homine traditum, qui integræ arti docendæ, vel ediscendæ facillimus, seruandæ que memoriæ commodissimus iudicaretur. Præterquam enim quod id ab eruditissimo quoq; summe desiderari, flagitari' que video, obstruetur interim os deprauatæ medicorum turbe, qui calumniandi Galenum non aliunde magis occasionem captant, quam q̃ in differendo vastus, immensus, confusus que videatur, nullam' que artem ab eo recte doceri posse, in quo nullus ordo doctrinæ appareat. Instituto enim ordine, quē

deliberas, constabit ilico ne aliud quidem Auicennam ipsū, reliquos' que Arabas omnes concepsisse: poterunt' que contumaces, contentiosi' que illi homines tandem resipiscere, recognoscereq; omnium theorematum ordinem, quocumque in medica facultate considerantur, à Galeno, tanq; à fonte, emanare. Quod tu tamen à me postea requiris, eum tibi ordinem institui, id ego haud ita facile præstare possum: multa enim sunt, quæ me ab huiusmodi prouincia deterrent: nam tanta librorum numerus, tam' que varia materia est, vt singuli recenseri, atque in certas classes vix redigi queant: præsertim cum eorum non nulli sint penē (vt ita loquar) ἀνύστατοι, qui, cum ad medicinam parum, aut nihil attineant, sed ad dialecticam potius, aut philosophiam, vel similem quampiam scientiam, certam in hac facultate sedem nullibi admittunt: sunt, & alij, in quibus ex tota arte quidpiam in vnum veluti compendium colligitur, vt nulli parti recte accommodari possint, qui totius imaginem referunt. Quod si me statim illi ordini addixerim, quem ipse Galenus, vel in fine artis paruatæ, vel in libello ad id priuatim dicato conscripsit, adhuc longe magis implicabor, cuius implicationis ratio à me inferius declarabitur. Neq; ad tot difficultates parum momenti afferunt peruer si horum temporum mores: vbi enim maiores nostri aliquod quotidie excogitabant, in mediumq; afferebant, quod artem augeret, ornaret, explicaret, nunc scriptores isti, qui passim, & vbique scaturiunt, nihil aliud edunt, quam meras cum viuientium, tum mortuorum calumnias, tanto detrahendi ardore, vt facile deprehendantur, ob id tantum scribendi studio detineri, quo gloriam sibi ex alieno comparent opprobrio. Audis Luca Antoni, quæ me rationes hæcenus suspenderint, ancipitem' que reddiderint. Videris tu tamen totam in me spem huius noui ordinis collocasse, quere risq; magnam hanc prouinciam tuam mea solum cunctatione remorari, te à plurimis eruditissimis iam dudum frustratum esse, qui se id munus prestituros polliciti, ad hunc vsq; diem distulerunt: cogis ergo me in hoc certamen descendere, et obrectatorum iudicio subijci. Parum profecto grati ani mi erga virum de me optime meritum fuerim, nimis' que in re magna audenda meticolosius, si qua causa detineri possum, quin amico tam anxie petenti satisfaciam, & publice utilitati propterea desim, quia difficile sit adesse: conabor igitur reddere, si non quæ, vel tu exposcis, vel ego desiderauerim, saltem quæcumque potero, vt simul & ingrati, & timidi nomen effugiam. Quod si contigerit, vt à dictis meis sumpta occasione eruditus aliquis, vel contradicendi studio, vel veritatis amore accensus, alium ipse meliorem ordinem tradat, erit is mihi saltem laboris mei fructus non iniucundus, vbi cognouero me autore studia inquirendi excitata, verumq; tandem ordinem disputando cōpertum esse. Quoniam igitur in re non omnibus exposita, & quæ in se multas habet difficultates, iudiciorum diuersitatem non defuturam in intelligo, ac propterea plurimos cōtra me exoriturus, qui seriem aliter disponendam opinentur, placuit prius, q̃ librorum ordinem in censum certasq; classes redigerem, ex ipsiusmet Galeni medullis, placitisq; priuatis viâ, rationemq; explicare, quæ is ordo à me institutus niteretur. Hinc igitur sumpto initio dicimus, Artem, vel nouam constitutioni, vel constitutum doceri: constituitur resolutione, quæ fit à notione finis: constituta docetur, vel componendo, quæ per resolutionem inuenta sunt, vel proposita definitione per multiplicem eius sectionem progrediendo. Docet quidem, & qui constituit: cur enim non doceat, qui, quomodo ars inueniatur, ostendit: altior tamen est ille doctrinæ modus, quicq; à felici aliquo ingenio, & ab ineunti ætate in disciplinis exercitatio legitime intelligatur: propterea omnes antiqui philosophi, ac medici, Aristotelesq; præcipue, qui præ ceteris in docendo, ordinem maxime affectasse videretur, ab eo docendi genere abstinere. Galenus autem, cum ad suam vsq; ætatem medicinæ artem incertam, male' que tibi constantem conspiciatur, facturum se operepretium iudicauit, si à notione finis singula quæq; vsq; ad elementa resoluo, artis inuentionem certissime demonstraret: atq; ita totam quidem artem in libro de constitutione medicinæ breuissime inuentam tradidit: eius vero partes, tum quæ ad seruandam sanitatē, tum quæ ad morbos tollendos attinent, in libris ἀπὲρ ὁρίων, & in Theραπευτικῇ methodo explicuit. Neq; tamen à me intelligi velim Platonem, Aristotelem, & reliquos antiquos in aliquo problemate declarando resolutorium ordinem minime recepisse: tantum affir-

mo neminem eorum totam quāpiam disciplinam docendam proposuisse, vt à notione finis per resolutionem procederent, immo contra à principijs exordiendo, ad vltima, quę primo conceperant, doctrinæ terminum statuunt: qui quidem ordo quantū dignitate à resolutorio delinquitur, tanto docendi copia, & facilitate reliquis præstat: quemadmodum diffinitiuus ijs, quę discuntur, tenaci memoria firmandis omnium commodissimus est. Cum vero Galenus totam attem alibi diffinitiuo ordine, alibi resolutorio tradiderit, sit que in vtroque loco speculatio potius sagogica, quam exactæ disciplinæ, videbatur tanto medico dignum, vt alicubi hanc ipsam artem integram, memoratim quę distinctam, ac demonstratam nobis relinqueret: quod cum nullibi fecerit (omnes enim libros suos, sicut ipse testatur, vel amicorum, vel sui ipsius memoriæ exercitationisq; gratia conscripsit, nihil vltra in singulis quærens, nisi vt causæ satisfaceret, qua ad scribendum compellebatur) decreuit, quod priuatum in aliquo non tradiderat, id ex omnibus simul conficere: ac propterea de ordine librorum suorum compendiolum edidit, & in fine paruæ artis ostendit, qua serie eosdem libros legi oporteret: vbi manifestissime apparet compositiuum ordinem cogitasse, tanq̃ ad exquisitam disciplinam tradendam omnium commodissimum. Atq; hac ego occasione Auicennam commotum crediderim, virum inter Arabas omnes acerrimi ingenij, vt omnia Galeni in medica arte monumenta sparsim in varijs libris disseminata, in vnum veluti corpus redigeret, eodem quę compositiuo ordine opus illud suum canonum appellatum, quinq; magnis libris distinctum compilaret: cui si vltimam manum imposuisset (neq; enim imposuit morte præuentus) foeliciorq; lingua pro rei dignitate elocutus esset, haberemus fortasse, quem non Galeni tantum interpretem, sed exornatorem quoq; vocitauerimus. Verum, dum ille multa hinc inde dispersa in certas, propriasq; sedes colligit, & seriatim disponit, ordinem tantum in hæc facultate plus vita debet, quam alij nemini, qui post Galenum profecerit. Vtrum vero & ipse Auicenna compositiuum ordinem, illum inquam, qui à resolutorio proficiatur, exquisite seruauerit, an inceperit quidem, in non paucis vero declinauerit, non est hic discutiendus locus. Illius potius ratio reddenda est, quod à multis animaduertendum auguror, cur ego eundem omnino ordinem non seruauerim, quem Galenus ipse tradiderit: absurdum enim videtur aliter alicuius libros disponere, quam ipse disponendos statuerit: nouerint igitur, quibus id curę est, me istud quoque quam maxime quasiuisse, totis quę viribus enixum esse, vt minime à Galeni ordine discederem, illudq; fidelissime effectum, vbi quicq; apte fieri potuit: verum multis in locis ambiguitas non levis suboriebatur, cum Galenus sibi ipsi dissidere videretur, aliter alibi non nullos libros disponenti, vt facile patet ijs, qui libellum de ordine librorum suorum perlegerint, & quod in calce paruæ artis adijcitur, præterea talis non nunquam occurrit ordo, qui videatur Galenico ordini, & consilio contradicere: vt quandoq; suspicari coactus fuerim, vel illos codices perquam mendosos haberi, vel Galeno tanquam catalogum describenti magis cordi fuisse librorum suorum numerum recensere, & veluti in actus referre, q̃ via, rationeq; tam sibi recte intellecta seriem contexere, qua libros suos legi oporteret: est etiam vitio, negligentia quę temporum liber ille adeo mutilatus, vt nec, si maxime velis, Galeni ordinem assequi possis. His ego rationibus persuasus ceteris consilijs illud præstare iudicauit, si me ad Galeni ipsius methodum tanq̃ certiore, stabiliorem quę verterem, quam præcipue in libro de constitutione artis ostendit, in cuius fundamentis nixus tutissime edificarem: & ad eam regulam singula quæque metiret, ita rem à principio auspiciatus. Qui medicinæ artem via, & ratione sint inuenturi, id primo profecto intelligent, vt consilio suo corpus humanum quam maxime sanum conseruent: vbi vero sanitas euentu aliquo, vel adhuc in recessu sit, vel iam exacte recesserit, eodem consilio provideat, vt, & quod futurum incommodi est, omni id conatu arceat: factum vero, amoliat, & corrigat: constat autem nihil horum consulto fieri posse, nisi noscamus, & quibus rebus sanitas, dum integra est, conseruari debeat: & dum abiit, abiueritue, reuocetur, aut reparetur: at fieri omnino nequit, vt res, quæ id facere possint, vel inueniamus, vel inuentas congrue metiamur, nisi corporis humani naturam exactissime cognouerimus: tunc autem exactissime cognoscemus, cum, ex quibus, & quoniam pacto conficitur, quot, quales uel habeat partes, facultates, functiones quę distincte, didicerimus. Porro, cum sciamus corpus humanum à qualitatibus primis alterari, generari, & corrumpi, idem quoque scimus ex primis elementis omnium generabilium substantiarum communibus confectum esse. Ergo artem medicinæ componendo ab his primis, sicut & prima sunt, auspicari oportet. Primo igitur propositus nobis liber est De elementis: quæ vbi per qualitatum alterationem commissa fuerint, statim inde pro certis alterationum gradibus certæ emergunt temperaturæ: congrue igitur subsequenter libri De temperaturis. Quoniam vero peractis hominum temperamentis proximi sunt humores (illa enim confestim, vel sanguinis, vel alterius bilis, vel pituitæ dominium, vel equalitas omnium subsequitur) proinde commode libros substituiamus, qui de humoribus potissime pertractant: nullos autem tales ex ijs, quę Galeni extant, deprehendimus præter commentarios in Hippocratem De natura humana, & libellum qui inscribitur De melancholia, quibus enim in libro De natura humana videatur propositum de elementis agere, nihil tamē ibi magis, q̃ humores,

considerantur, quos Hippocratis corporis humani proxima elementa esse voluit. Cum vero in hoc libro tres parui libelli etiam ante Galeni aetatem compicari, conscribi q3 consueverint, primus De natura humana : secundus sine titulo quidem, sed qui ad therapeutice attineat : tertius De victu sanorum : sint que ij libelli subiecto longe dissimiles, quos neque autor, vt Galenus ipse testatur, neque posteriorum iudicium, sed auaritia coniunxit, alioqui longo intervallo separandos: Ego malui rei naturam, quam peruersam consuetudinem, imitari, ne a me propositus ordo confundetur. Primum igitur librum De natura humana in hac sede statuendum iudicauimus: reliquos duos suo quemque loco inferius disponemus. Commisit elementis, peractis temperaturis, & humorum equalitate, vel excessu, statim emergunt temperamentorum gradus, structurę modus, bona, vel mala habitudine : substituantur igitur libelli, De optima corporis structura, De bona habitudine: & ita didicerimus, ex quibus primo, & quo nam pacto corpus humanũ conflatum sit, quod primo nobis fuerat propositum. Qm̃ vero idem corpus partes habet, quot, quales uel sint illę, perquiri oportet. At quædam earum similes sunt, vt ossa, nerui, venę: quædam instrumentales, vt pes, manus, caput: instrumentales autę, cum ex similibus consent cognosci nequeunt, nisi similes præcognoscantur: ergo similiarum partium consideratio (nam & minus composite sunt) seriatim substituentur. Primus itaque liber erit De ossibus ad introducendos, secundus De neruorum sectione, tertius De venarum, arteriarum q3 dissectione: cui materię propinquitate subnectetur quæstio contra Erasistratum, An sanguis in arterijs contineatur: deinde a similibus ad dissimilia quoque accedendo proxime sequetur liber De aggressibus anatomicis: cui suggeretur De vteri sectione libellus, & alius De instrumento odoratus. Omnium itaq3 membrorum substantia, & situ consideratis superest, vt vsus quoque declararetur: deinde singulorum actiones, quę ad illum vsum diriguntur: quibus facultates necessario copulantur. Ergo tria hæc ita disponentur, vt primo De vsu partium, secundo De facultatibus animę, tertio De functionibus pertractetur: atque ita libri seriatim procedent, De vsu partium libri xviij. De vsu respirationis: cui continuitate materię subnectetur, De causis respirationis, De vsu pulsũ, De substantia facultatum animę, De Dogmatibus Hippocratis, & Platonis, De facultatibus naturalibus, De motibus musculorum, De motu thoracis, & pulmonis: quibus vltimo addetur, Quod animi mores corporis structuram sequantur. Quamuis autem speculatione De semine, & De foetuum formatione, tãquam de simplicibus, præcedere debuisset, nihil minus videtur hic ordo docendi commodior, si cognita prius membrorum natura, quę ad generandum, excernendum quę semen sunt necessaria, & quę foetum suscipere, formare quę possint, dein de ad seminis, foetuum quę tractatum progredieremur: substituentur igitur libri De semine, De foetuum formatione, An omnes animalis partes fiant simul, An animal sit in vtero. Cæterum corporis humani natura exquisitè cognita, reliquum nobis est, qui medicinæ artem constituimus, viam, rationem quę indagare, qua idem in sanitate seruemus: ad hoc ipsum integre expletur in sex libris, qui, De tuenda sanitate inscribuntur. Quia tamen ibi corpora alterari docentur ob varias aeris qualitates, cibum & potum, somnum & vigiliam, inanitionem & repletionem, motum & quietem, & ob animi affectus: atq3 de motu quidem & quiete, somno & vigilia, inanitione & repletionem in eodem libro satis copiose explicatur: de aere autem, cibo & potu, & animi affectibus exępli potius gratia, quam ex proposito agatur: ideo ne ad conseruandę sanitatis artem, materię, qua id efficitur, rudes accedamus, in hoc quoque genere ita aciem instruximus, vt præcederet liber Hippo. De locis, aere, & aqua, quem Galenus De habitationibus, aquis, temporibus, & regionibus inscribi maluit: speraui quę hæcenus me tibi super eo diuina Galeni commentaria traditurum, sed ab amico id pollicente frustratus sum: deinde reliqui De alimentis, De cibis boni, & mali succi, Commentaria in librum Polybi de victu sanorum, De pituita, De attenuatę victu, De exercitio parue pile, De vitij animi, & eorum remedijs, De consuetudine liber ambiguus. Quibus tantquam sacris initiati tandem ad diuinam illam tuendę sanitatis Methodum accedemus: cui subnectemus quæstionem, Ars tuendę sanitatis ad medicum ne attineat, an ad gymnasticum: quibus omnibus recte perspectis compotes erimus non tuendę tantum sanitatis, sed etiam præseruandę: si quãdo forte labi incipiat. Postremum erat, vt formulam inueniremus, qua sanitatem iam perperitã reuocare possemus. Est autem perperita sanitas cum corporis functiones vitio aliquo intrinseco impediuntur: is affectus ægritudo appellatur: functionis læsio, symptoma vel accidens. Vtrunque quã fieri potest exactissime, est pernosendum, si modo rectam medicationem intendimus: pernoscemus, si causas eorum omnes didicerimus. Cum vero cognitio nostra a sensibus orfatur, non possumus nisi signis quibusdam apparentibus ad illas causas penetrare: signa autem cum indicare non possint, vel præteritam, vel præsentem, vel futuram: quę præsentem, & futuram indicant, medici maxime inquirunt, illa quę diagnostica, hæc prognostica gręce appellant. At quam plurimis antiquorum ægritudines pene innumerabiles visę sunt, & propterea memoratu difficillimę, Galenus rei substantiam subtilissime diuidendo, numerum non omnium tantum ægritudinum, sed symptomatum quoque sub certam methodum, & rationis regulam duxit, vel mediocriter ingenium discurrendo facile intelligeret, neque plura esse posse, neque pauciora: hic igitur Sex illos diuinos libros, tanq3 antesignanos, seriatim ponēdos censui, quorum primi de differentijs, & causis morborum agunt, postremi symptomatum simili modo differentias, & causas ostendunt: quibus, n. in curationibus per signa ad ægritudinum notitiam perducamur, & hoc itinere signa morbis præcedant, ordo tamen docendi

næ postulat, vt prius morborum numerum, substantiamq; noscamus: deinde ad signa differentias eorum, motiones que declarantia progrediamur. Subneientur deinde libri De differentijs febrilium, De inequali temperatura, De tabe, De comate, De tremore, conuulsione, saltu, & rigore, De difficultate anhelitus, De plenitudine, De tumoribus præter naturam, De temporibus, quæ in morbo sunt, De totius morbi temporibus, De typo, Aduersus eos, qui de typo scripserunt, vel de periculis, De causis procatarteticis, De causis coniunctis, si haberi potest, hæcenus enim desideratur. His ego Commentaria in primum, tertium, & sextum librum epidemiarum subnectenda iudicavi, maxima enim eius commentationis pars dimissa curatione circa egritudinum, symptomatumq; historias, & causas occupatur. Sequitur ex ordine paulo ante proposito consideratio de signis, quorum inueniendorum methodus pulcherrima traditur in sex libris De locis affectis: iure igitur proxime subneientur: deinde seriatim quæcunque ad signa, tam diagnostica, quam prognostica attinere videntur: vtraque enim in singulis voluminibus ita permixta sunt, vt haud facile separari queant: sequentur igitur primo liber De pulsibus ad introducendos: deinde liber, De pulsuum differentijs, De dignotione, De causis, De prænotione: singulae que harum speculationum quatuor priuatis libris explicantur, vnde sedecim omnes efficiuntur: deinde liber De vrinis, qui licet Galeni non sit, haud importune tamen sub hoc ordine statuitur: postea libri De crisi: quibus materia congruitate, alij De diebus criticis supponentur: tum Commentaria in libros Hippocratis De prædictione, & Alia in libros eiusdem De prænotione: vltimo libelli duo, alter De prauisione, quæ fit in somnis, alter De prænotione inscriptus. Superest postrema, quæ in arte medica pars maxima habetur, facultas, inquam, curandarum ægritudinum. Vtut hæc tribus potissimum instrumentis, Dieta, Pharmacia, Chirurgia. Modi omnes, quibus recte ijs tribus vtamur instrumentis, in Therapeuticis libris doctissime, diffusissime que explicantur. Trium igitur instrumentorum notitia nobis prius comparanda est, antequam ad vtendi modum accedamus. Ac De dieta quidem (dico quo ad eius materiam) copiosissime disputatum est in his omnibus libris, qui ad tuendam sanitatem attinent: vsus vero eiusdem morbis accommodatus in Therapeuticis explicabitur. Spectant etiam ad Therapeuticos libros Commentaria in Hippocratis de dieta in morbis acutis, cum ibi vtendi methodus, & curationes tradantur. Circa pharmaciam occurrunt primo libri xj aurei De simplici medicina: quorum quinque priores non nulli hinc separandos putarunt, & libris de Temperaturis proxime subnectendos: ego tamen nolui corpus ita ab ipso autore compositum membratim discerpere, cum præsertim, quæ ibi considerantur, huic loco non tenere accommodari possint. His rite supponetur libellus De facultate purgantium medicinarum. Postea reliqua volumina, in quibus composita ex simplicibus medicamenta explicantur, seriatim substituentur, De theriaca ad Pisonem, De theriaca ad Pamphilianum, De antidotis: quibus satius est duos magnos libros subnectere, alterum De compositione medicinarum secundum loca, alterum De compositione medicinarum secundum genera: licet enim in vtroque multa tradantur, quæ ad Therapeuticam spectare videantur, potissima tamen eorum pars in recensendis, æstimandis que compositis medicamentis occupatur. Circa chirurgiam nihil extat aliud præter libellum De hirudinibus, reuulsione, & cucurbitulis, & tres De venæ sectione libri, primus contra Erasistratum, secundus contra Erasistratos Romæ degentes, tertius qui inscribitur Methodus De venæ sectione, qui posset etiam inter therapeuticos numerari: nam, quæ in chirurgia ad curandam artem, & therapeuticam methodum attinent, inferius locabuntur. His omnibus recte cognitis vnum iam ad integrum totius artis peritiam supererat: vbi enim corporis humani naturam exacte nouerimus, quibus que rebus seruetur, aut læditur, cur que, & quot modis in contrariam sanitati dispositionem labatur, quibusque notis singula queque nocumenta, non presentia tantum, sed futura quoque deprehenduntur, que denique, qualia que sint instrumenta, quibus sanitatem, vel seruare, vel reparare possimus, profecto id vnum reliquum erit, vt viam, rationem que inueniamus, qua paratis instrumentis, vbi opus fuerit, prudenter, & commodissime vtamur: eam autem Galenus in quatuordecim libris Methodi therapeuticæ, non tantum copiosissime explicuit, sed etiam primus excogitauit: vt prorsus sit admirandum eundem hominem simul, & artem inuenisse, & absolutissimam reliquisse. Methodum hanc magnam parua sequetur ad Glauconem inscripta, in qua per compendia traduntur, quæcunque in maiori sunt demonstrata: postea libellus inscriptus Quos, & quando purgare oporteat, deinde Cōmentaria in libros Hippocr. de ratione victus in morbis acutis, quibus subnectemus duos De remedijs facile parandis tractatus: quorum alter sine inscriptione, & principio, cum ad Galeni doctrinam, phrasim que loquendi proxime accedat, pro legitimum recipi potest: alter, qui ad Solonem inscribitur, me iudice spurius est: cum in eo tamen quam plurima lectio digna obseruentur, non reiiciendum putauim: his subiungitur Consilium pro puero epileptico, & alius libellus De incantatione, & amuletis. Sunt alij duo libri apud Græcos, qui Galeno adscribuntur, alter De oculis, alter De renum affectibus: in quorum vtroque non ea tantum, quæ ad curationem attinent, sed etiā quæcunque considerari in sua cuiusque materia solent, diffuse explicantur: horum ego neutrum Galeni esse puto: & quauis librum De curatione oculorum a se scriptum quartodecimo therapeuticæ methodi Galenus affirmet, non is tamē ordo doctrine, aut ea dicendi phrasim in hoc ipso, qui extat, agnoscitur, vt propterea sit ne Galeni, aliqua mihi suspicio suboriat: vtroque tamen reliquis proxime positis subnectēdos iudicavi, cum inde nihilo peior doctrina futura sit. His subiungi potest tertius

liber De natura humana, cuius supra mentionem fecimus. Super sunt tres alij tractatus therapeutici ad  
 chirurgicam partem atinentes, quorum Vnus *κατ' ἰσχύος* inscriptus pro introducendis est, vt Gale-  
 nus affirmat. Secundus de fracturis, Tertius de articulis: omnes cum copiosissimis vtilissimisque Galeni cō-  
 mentationibus. Atque hic iam librorum omnium Galeni, qui hoc quo in medica arte extant, præter Isag-  
 gogicos finis statuendus esset, nisi Aphorismi superessent: qui cum non nullis placere videam, vt po-  
 tius inter Isagogicos connumerentur, q̃ illi rudia tironum ingenia suis breuissimè collectis sententijs  
 præparare, & tanq̃ dedolare possint: ego contra opinor Tironum animos, tam cōcisīs, tam alte petitis,  
 tamq̃ intellectu difficilibus monumentis, vel frustrari, vel desperare, vel confundi. Frustrantur, qui  
 profatorum causas ignorantes, dictata, tanq̃ pica, ediscunt: desperant, qui in causis indagandis, ob  
 tirocinium deficiunt: confunduntur, qui pertinaciter scrutantur, quod ob ruditatē assequi nequeunt:  
 vix enim aliquem inueniri posse arbitror, tam diuini ingenij, tamque alte indolis adolefcentem, qui  
 adhuc in primo medicæ artis limine constitutus assequatur ea, quæ in intimis penetralibus longa de-  
 monstratione conclusa sunt. Licet quæ Galenus in commento causas earum sententiarum plerumq̃  
 assignet, id tamen concise admodum facit, semper quæ ad alios libros lectorem mittit, vbi priuatim res,  
 de qua ambigitur, demonstratur: vt necesse sit eos libros prælegisse, qui Hippocratis, Galeni quæ men-  
 tem recte assequi voluerit. At qui prius præmissio ordine libros Galeni perlegerit, omnia deinceps in  
 Aphorismis tradita facit intelliget, & intellecta facillime ediscet, summa quæ volupate, quæ alibi im-  
 menso labore didicerit, vno intuitu memoria recolet, & tanq̃ abeuntia reuocabit. Ergo aphorismi po-  
 strema acie, tanquam triarii milites locabuntur. Quibus vltimo loco addetur disputatio contra Ly-  
 cum, Quod nihil delinquitur ab Hippocrate in Aphorismo, cuius initium, Qui crescit. Sunt vero,  
 & alij quidam libri partim ex Arabia, partim ex Græcia delati non Spurij tantum, sed etiam magna ex  
 parte superuacui: quoniam in eis vel nihil tractatur, quod ad artem medicam spectet: vel, si tractatur,  
 totum illud à legitimis libris decerptum est, vt ibi frustra repetatur, quod alibi copiose explicatum me-  
 minimus: ne tamen & illos (varij enim gustus hominum sunt) omisso aliqui conquerantur, volui-  
 mus eos omnes separatim in vnum corpus colligere, vt sciant, qui id curæ haberent, & facile inueni-  
 re, quod quærent, & inuentum simul cognoscere non esse inter Galeni monumenta connumeran-  
 dum. Eo igitur ordine, qui inde haberi potest, ita statuentur, De historia philosophorum, Mathema-  
 tica, De partibus artis medicinæ, De dynamidijs (credo *κατὰ τὴν ἀνάγκην* inscribi oportere) Desper-  
 mate liber vnus, De natura, & ordine cuiusque corporis, Anatomia parua, De compagine membro-  
 rum, De voce, & anhelitu, De iuuamentis membrorum, De moribus liquidis, De dissolutione con-  
 tinua, De bonitate aquæ, De vinis, De simplicibus medicinis ad Paternianum, De viribus centau-  
 reæ, De catharticijs, De mulierum morbis, Liber secretorum, De experimentis, Curatio melanco-  
 lici Aetij ex Rufo, De curatione Ictericæ, De curatione lapidis. Neque hic ego necessarium puto ra-  
 tionem reddendam esse, cur statim in principio totius operis Isagogicos libros extra ordinem Metho-  
 di collocauerim, haud enim ab re sit, vt in magna arte præcedant quædam, veluti præludia, & vt Gre-  
 ciloquuntur, progymnasmata, in quibus primo Tirones exerceantur, ne, si ad altiora documenta  
 omnino rudes accesserint, ingenij calor elidatur, ac, tanquam nimio alimento, suffocentur. Eos ta-  
 men Isagogicos tantum libros reliquis omnibus præposuimus, qui ad totam artem introducunt: si-  
 cut, qui soli parti attinent, primos in ea parte statuimus: veluti in anatomicis libellis, de ossibus, de  
 nervis, arteriarum quæ sectione prima sede locauimus: in materia de pulsibus introductorij prætu-  
 limus, cuius commentationes in tertio de causis pulsuum explicantur. Cum enim introductorij libri  
 (vt Galenus affirmat) adolefcentibus propterea scribantur, vt dimissa altiori speculatione tantisper  
 empiricè exerceantur, donec exercitatis dubitationes suboriantur, atque inde ad causas indagandas  
 excitentur, præstabat, opinor, medicis futuris Isagogica, quæ ad totam artem spectant, proponen-  
 da, qualis maxime Ars parua est: vbi vero iam ad partes artis difficiliores accessissent, in ijs quo-  
 que partibus Isagogica præferre, in quibus simili modo exerceri possint: docetq̃ id maxime Galenus  
 in Anatomicis, vbi prius adolefcentes in ossium sectione exercendos admonet, deinde ad secretiora  
 eius partis penetralia proficisci. Illud quoque aduertendum, me inter Isagogica quædam connume-  
 rasse, quæ nihil quidem ad artem spectant, sunt tamen scitu non inutilia: cum alioqui commodiorem  
 locum non haberem, vbi illa inculcarem, quæ nullo pacto præteriri debebant. Sunt præterea, quæ  
 Galeni quidem non esse scimus, sicut liber est, qui Introductio ad medicinam inscribitur: ea tamen  
 rei commoditate persuasi, minimè reiicienda iudicauimus. Ante igitur libros omnes seriatim loca-  
 tos Introductorij hoc modo extra aciem disponentur, Oratio suasioria ab bonas artes, quæ non ad Ga-  
 lenum nostrum Niconis architecti, sed ad aliū Menodoti filium refertur: Quod idem sit optimus me-  
 dicus, & philosophus, De sophismatibus in dictione contingentibus, Quod qualitates sint incor-  
 poreæ, De libris proprijs, De ordine librorum suorum, De sectis, De optima secta, De optima  
 doctrina, Subfiguratio empirica, De constitutione artis medendi, Medicæ diffini-  
 tiones, Introductorij medicorum, Quomodo morbum simulantes sint  
 deprehendendi, Ars parua. Atque ista, quæcunque nostra ætate  
 Galeni, vel legitima, vel attributa reperiuntur,  
 hoc ordine legenda  
 arbitramur.

*Sequitur altera Montani Epistola ad Lectorem, quæ fuerat in secunda editione impressa.*



# IOANNES BAPTISTA MONTANVS

## PHYSICVS VERONENSIS

### LECTORI S.



Varij sint in discendo modi, ad quos magis aut minus pro varijs ingenijs, humanum genus inclinat, quod etiā sicut penē omnia arcanā naturā, in suis metaphysicorum libris optime deprehendit Aristoteles, duos tamen præcipuos in cōi. Vsu Versari obseruauimus: Alter, qui ex præceptis, plurimarumque sententiarum collectione progressus longo Vsu, et exercitatione imaginem quandam scientiā parit: Alter sublimius se attolles, nihil nō ex proprijs principijs certā Viā, ac rationē, vel intelligit, vel admittit, uterque ad Viā commodā necessarius. Primus humilis quidē, sed non aliter adfiscit, quibus Musæ parum ariserint: Secundus cœlestis ille in splendidiſſimis lucis penetrabilibus abditus, & reconditus, cuius ingenij reſeruatū: Vnde illustres, sacrij efficiantur heroes, nulli subinde mortalitati obnoxij. Quos ambos in medica arte Galeni, tāta prudentia excogitauerunt, tātaque erga humanū genus charitate tradiderūt Iuntæ fratres, ut dubiū reliquerint, Galenō ne magis auctori artis, an ipsi debere profiteamur. Nam præterquam quod Galenus tot libros tā late, ac diffusē scripserit, ut vix integra etas sufficiat ad legendū, nullo ē ordine eosdem conſeſſit: sine quo non scientia tantū, & artes, sed nec natura quidem constare pōt, ut in libris de cœlo, et mūdo vere prodidit Aristoteles. Quæ omnia ita esse, veluti dico, recte animaduertētes plurimi illustres tam Græci, q̃s Arabes, nihil ex doctrinā Galeni immutātes (q̃ certe immutari non pōt) compendiū librorum faciētes, reiectis, q̃ superuacua videbantur, atq; ordinē docendi adhibentes ex alienis proprios cōſecerunt: inter quos insigniores sunt apud Græcos quidē Oribasius, apud Arabes vero Auicēna. At nuperime Thomas Iuntæ simul cōi. fratre par latinos nouū iter inſeſſit, seruatā propriā Galeni eloquiētia, proprio stilo, ac diuini sermonis idea, ne uerbo quidē immutato, nisi quod mēdoso videbatur, certo tantū ordine singulos libros disposuit, ordine, inquā, qui ab ipsa artis naturā originē ducit. Siquis. n. medicam artē non dum existentē, vel inuenire, vel tradere velit, alium ordinē ne imaginari quidē posset, qui vixq; perſiceret: nam, qui illā librorum seriē recte reſoluerit, aut inueniet: qui cōposuerit, docebit, & tradet: ordine igitur cōpositio Iuntæ librorum Galeni diſpoſuerūt, quoniā ars non inueniēda erat, sed docēda. Quantū vero ad cōpendium attinet (aliquis. n. obijcet ordinē quidē adiectum, nō tamen breuitatem) dicimus eū, qui certā Viā, ac rationē ad finē scientiæ, vel artis accedit, sibi satis cōpendium facere: sicut. n. rationē, ac Methodo directus in tota aliqua seriē librorum, quantum proluxa, ac morosa, dummodo certo, & naturalis cōſſet ordine, unde sibi sit incipiendū, quæ in progressu omittenda, aut perlegendā: idē ē distinguē, quæ in illis libris ad doctrinā attineant, quæ ad ornamētum, quæ ad falsas aliquas opinionēs reſellēdas: atq; ita nihil esse pōt in optimo docēdi ordine prolixum: nā, qui eum ordinē recte intelligit, cum methodū habeat, cōpendium necessario habet: quid. n. tandem aliud methodus est, q̃s breuiſſima ad discendū Viā? Atq; ita, quo ad ordinē, et cōpendium in Galenō Iuntis nostris, ubi doctū, studioſumq; ingenij nati ſuerint, exquisitiſſime ſatisfacit arbitror. Sed, quoniā rara sunt hmoi ingenia, ideo alio quoq; itinere progrediendū ē, ut Galeni doctrinā breuis, cōpendioſaq; redderetur, nō quidē ex ordine, aut methodo, sed ex præceptis, ſuāriq; collectione, ne rudioris, obſuſiorisq; ingenij hoīes ab hac arte profusus phiberētur, immo utriusq; et ipsi inter doctos haberi possent. Ergo Iuntæ optimi ſumo studio effecerūt, ut nihil in Galenō sit, quantum minimi ſenſus, quin illico ex copioſiſſimo indice facile inueniantur: ut, qui præceptorū, ſententiāriūq; colligēdā studio detinētur, sine aliquo ſerē labore, aut in diſſuria uotis ſuis exactiſſime ſatisfaciāt. Nō. n. index ille lucidiſſimus ab hoīe, utiq; cōtingeret, mercede cōducto, ut ſerē fieri cōſuevit cōſectus est, sed ab illuſtri, et erudiſſimo medico Antonio Muſa Braſauiolo Ferrariēſi, qui sibi ipsi primū, et ad vſū propriū, tā ingēne nauauit laborē: poſtea, ut audio, amicorū precibus exorat⁹ noluit medicorū rēpublicā tāta carere utilitate. Igitur Iuntarum beneficio habebunt ſtudioſi ad Galeni doctrinā oēs viles aditus patefactos. Sed, cū multi Galeni libri nra etate deſiderētur, neq; in hoc ē Iuntarū induſtria deſecit: data eſt. n. diligentiſſime opera, adiecto nō modico ſumptu, amicorūq; ſiſtidjs, ut, ſi qui vſuq; forte laterēt, excuterētur: ac, quid hic quoq; proſecerint, ſi paves indicabit: adde q̃rum codicū caſtigatiōi cōtulerint, q̃rumq; fuerint aſſecuti medico ingēni, et erudiſſimo Auguſtino Gadaldino p̃curante, atq; ubiq; lyncejs oculis aſſiſtēt, ut facile affirmare poſſim Galeni lectiōne nunq̃ hactenus tā cādidā, tāq; oibus numeris expolitā in publicū p̃diuiſe. Quantū vero ad ordinē meū in libris Galeni legēdis attinet, quē pridē prior Iuntarū impreſſioni præpoſuerā, quāuis, ſi nunc a me cōſcribendus eſſet, magis eruditē, (ut puto) cōſcriberetur, forte etiā non nulla in meliorem formā redigeretur, quod ē in hac noua editione factū eſſet, ſi per oclū licuiſſet, quod nunquā, ne tantillū quidē mihi cōceditur, modo in publicis lectiōnibus, modo in conſultationibus, inuſendisq; ægris, mō in cura familiari plus, quāam credi poſſet, diſtribitō, nō tamen me illius utriusq; præpoſiti ordinis profusus p̃ueniet, præcipue cū neminē hactenus viderim, qui ediderit meliōrē, et ſi non nulli, qui et inter erudiſſimos habētur, omni ſtudio rētauerint, atq; nō minus me culpare conati ſuerint, nō quidem in toto ordine, nā id ne ſomniare quidem poſſent, sed quod in librorū catalogo nō nullos omiſerim: quodq; hic, aut ille potius eſſet præponendus, aut poſtponendus Galeni et auctoritatē cōtra me obiectantes: ut in libris de medicamentorū cōpōne, quos therapeuticiſ prapōſui, um ex ipſa Galeni mente poſtponēdos. Sed in reprehensione, q̃ in catalogo quoſdā libros omiſerim, inepte ſunt cūrioſi: diu. n. claſſes, certosq; conſtituebam ordines, ad materiā potius erari intentus, quā ad numerum: nāſi, exēpli gratia, ad claſſem ſignorū dicebā dirigendos eſſe libros de locis affectus, de criſi, prognostiā, & hmoi, libellumq; aliquem ſub hoc ordine omittēbā, a ſcopo tamen non aberrabā: cum conſiliū eſſet docere, qui libri in quā claſſem eſſent redigēds, & non enumerare. Quod vero præpoſuerim, aut contra poſtpoſuerim, quos alijs, vel poſtponendos, vel præponendos cenſebant, hāc Va rietatem parium Varij concipiēdi ordinis intellectus: quibus ego diſtinctē reſponderem, ſi diſtinctā calumniā præpone-rentur: nam, quantum ad libros de cōpōſitione medicamentorum attinet, dicimus in illis libris doceri, quæ ad artem componendi in vniuerſum ſpectant, non referendo cōpōſitionem ad aliquā determinatā ægritudinem: & contra, plurima etiā tradi ad certos morbos relata: atque ita, cum hi libri præponuntur, intentionem haberi ad ea, quæ in vniuerſum docentur: cum poſtponuntur, intendi ad ea, quæ certas reſpiciunt ægritudines: ſine igitur multo diſpendio therapeuticiſ præponi, aut poſtponi poſſe. Sed, cum videam epistolam, quā breuiſſimā ob temporis anguſtiam cogitaueram, in nimiam ex-crescere longitudinem, hic finem ſcribēdi faciām.

# INDEX

LIBRORVM OMNIVM GALENI

QVI IN HIS VOLVMINIBVS

CONTINENTVR.

## ISAGOGICI LIBRI

GALENI Oratio Suaforia ad Artes, à Ludouico Belisario medico Mutinensi latinitate donata.	folio. 2	1. <i>Plat. fol. 1</i>
Siquis Optimus Medicus est, eundem esse Philosophum liber, eodem interprete.	6	1. <i>C. f. 5</i>
De Sophismatis in Verbo contingentibus liber, ab Horatio Limano translatus.	7	1. <i>C. 22</i>
An Qualitates Incorporeæ sint, eodem interprete, nunc accurate recognitus.	8	
De Propriis Libris, ab Ioanne Fichardo Francofordiano aliàs latinitate donatus, & nuperime ab Augustino Gadaldino plurimis in locis ad veterum græcorum exemplarium fidem emendatus.	10	1. <i>C. 361</i>
De Ordine Librorum suorum, ab Ioanne Fichardo latinus olim factus, nunc autem aliquot in locis ab Augustino Gadaldino expurgatus.	14	1. <i>C. 368</i>
De Sectis ad eos, qui introducuntur, à Ludouico Belisario in latinum sermonem conuersus, & cum græcis codicibus accurate, nunc collatus.	15	1. <i>C. f. 10</i>
De Optima Secta liber, Iunio Paulo Crasso Patauiño interprete, ex quarta eiusdem recognitione.	19	1. <i>C. f. 16</i>
De Optimo Docendi genere, <del>Bartholomæo Syllanio</del> interprete, aliquot in locis emendatus.	30	
De Subfiguratione Empirica, incerto interprete.	31	
Fragmentum quoddam exiguum, quod Galeno ascribitur, cuius titulus est, Sermo aduersus Empiricos medicos, Augustino Gadaldino interprete.	35	
De Constitutione Artis Medicæ liber, à Victore Trincauello conuersus, & ab eodem recognitus.	35	1. <i>C. f. 37</i>
Definitiones medicæ, qui liber à Bartholomæo Syllanio fuit traductus, atque ex codicum veterum collatione plurimis in locis auctus, denuo vero vetustis codicibus græcis collatis, accurate emendatus.	43	
Introductio seu Medicus. Hic liber ab Ioanne Andernaco latinus olim factus est, postea ex græci exemplaris collatione est non nullis in locis expurgatus.	50	
Quo modo morbum simulantes sint deprehendendi, Ioanne Fichardo Francofordiano interprete.	61	1. <i>C. 388</i>
Ars Medicinalis, Nicolao Leoniceno interprete, denuo ad græcorum veterum exemplarium fidem ab Augustino Gadaldino aliquot in locis emendata.	61	1. <i>C. 471</i>

## PRIMÆ CLASSIS LIBRI.

GALENI De Elementis secundum Hippocratem libri duo, à Victore Trincauello translatus, & ab eodem recognitus.	folio. 2	1. <i>C. f. 46</i>
De Téperamétis libri tres, Thoma Linacro Anglo interprete, multis in locis emendati.	10	1. <i>C. f. 59</i>
In Primum Hippocratis librum de Natura humana commentarius, à Victore Trincauello translatus, & ab eodem recognitus.	25	1. <i>Plat. fol.</i>
De Atra Bile liber, Bartholomæo Syllanio Salonenfi interprete, recognitus.	34	1. <i>C. 357</i>
De Optima corporis constitutione libellus, Ferdinando Balamio Siculo interprete, denuo ad fidem codicum græcorum emendatus.	37	1. <i>C. fol. 24</i>

- De Bona habitudine libellus, Ferdinando Balamio interprete, emendatus. 39 *1. C. 21*
- De Ossibus liber, Ferdinando Balamio interprete, quam pluribus in locis ab Augustino Gadaldino expurgatus. 39
- De Musculorum dissectione liber, ab Augustino Gadaldino versus, & ab eodem exquiste recognitus. Græce desideratur. 44
- De Nervorum dissectione liber, ab eodem Augustino Gadaldino translatus, & nunc recognitus. mutilus græce legitur. *1. C. 209* 53
- De Venarum, Arteriarum q; dissectione liber, ab Antonio Fortolo Ioseriensi latinitate donatus, & post Andream Vesalij Bruxellensis castigationes, plerisque in locis ab Augustino Gadaldino ad exemplarium græcorum fidem emendatus. *1. C. 217* 53
- An Sanguis in arteriis natura contineatur liber, à Iulio Martiano Rota conuersus, & ab eodem recognitus. *1. C. 221* 60
- De Anatomicis administrationibus libri nouè, ab Ioanne Andernaco olim latinitate donati, & post diligentissimas Andream Vesalij Bruxellensis, & aliorum quoque castigationes, ad græcorum exemplarium fidem aliquot in locis denuo expurgati. *1. C. 219* 63
- De Vocalium instrumentorum dissectione fragmentum, ab Augustino Gadaldino translatum. Græce desideratur in impressis codicibus. 106
- De Vulvæ dissectione liber, ab Ioanne Bernardo Feliciano translatus. 108 *1. C. 210*
- De Instro odoratus liber, Ludouico Belisario medico Mutinensi interprete, recognitus. 110 *1. C. 206*
- De Vsu partium libri XVII, Nicolao Rhegino Calabro interprete, nunc ab Augustino Gadaldino plerisque in locis, mendis expurgati. 113 *1. C. 369*
- De Vtilitate respirationis liber, ~~Ioanne Bernardo Feliciano~~ medico interprete, nunc recognitus. 223 *3. C. 159*
- De Causis respirationis libellus, ex duobus fortasse, quos Galenus cōposuit, excerptus. *3. C. 165* 226
- eodem ~~Ioanne Bernardo Feliciano~~ interprete. 226
- De Vsu Pulsum, Thoma Linacro interprete. 227 *3. C. 154*
- De Substantia Facultatum naturalium fragmentum, Bartholomæo Syluano interprete. 230
- Breuis Denotatio dogmatum Hippocratis ex sermone XCIX Ioannis Stobæi, ~~Ioanne Bernardo Feliciano~~ Tigurino medico interprete. 231
- De Hippocratis, & Platonis decretis libri nouè, Ioanne Bernardo Feliciano interprete, nunc demum ab Alexandro Iustiniano Chio medico ad vetustorum exemplarium græcorum fidem accuratissime castigati. 231 *1. C. 253*
- Fragmentum ex quatuor commentariis, quos Galenus inscripserat, De iis quæ medicis dicta sunt in Platonis Timæo, ab Augustino Gadaldino translatum. Græce in impressis codicibus desideratur. 286
- De Naturalibus facultatibus libri tres, Thoma Linacro interprete, aliquibus in locis expurgati. *1. C. 87* 290
- De Motu Musculorum libri duo, Nicolao Leoniceno interprete, nunc recogniti. 308 *1. C. 553*
- De Motu Thoracis, & Pulmonis, fragmentum fortasse eorum trium librorum, quos Gal. de hac re cōposuit: quod ex antiqua tantum translatione legitur: nā græce nō habetur. 316
- Quod animi mores corporis temperaturā sequantur, liber à Iunio Paulo Crasso Patauino interpretatus, & ab eodem antiquorum exemplarium ope diligentissime recognitus. 317 *1. C. 394*
- De Fœtum formatione liber, Ioanne Bernardo Feliciano interprete, ex antiquissimi exemplaris collatione emendatus. 322 *1. C. 213*
- An Omnes particule animalis, quod in vtero est, fiant simul, Nicolao Rhegino interprete. Græcum exemplar non habetur. 326
- An Aīal sit id, qđ in vtero ē, Horatio Limano interprete, nūc plerisque in locis expurgatus. 326
- De Semine libri duo, ab Ioanne Bernardo Feliciano interpretati, & nunc ex veterum exemplarium collatione recogniti. *1. C. 226* 328
- De Septimestri partu, eodem Ioanne Bernardo interprete. 340

## SECUNDÆ CLASSIS LIBRI.

**HIPPOCRATIS** De Aere, Aquis, & Locis liber, ~~Iunio Cornuto~~ interprete, nunc primum ad antiquissimi exemplaris fidem pluribus in locis ab Augustino Gadaldino emendatus. In quo alia etiam libri dispositio, partim ex eodem vetusto codice græco, partim ex coniectura, indicatur. folio. 2

**GALENI** De Alimentorum Facultatibus libri tres, Martino Gregorio interprete, ad exemplarium græcorum fidem ab Augustino Gadaldino, non paucis in locis ad exemplarium Græcorum veritatem, expurgati. 7

De Succorum Bonitate, & Vitio liber, à Iulio Alexandrino medico Tridentino olim translatus, et diligenter nunc recognitus. 33

In librum de Salubri Diætâ commentarius, Hermano Cruferio Campensi interprete, nuper recognitus. 39

De Attenuante Diætâ liber, Martino Gregorio interprete. 43

De Pristina liber, ab Hieronymo Donzellino in latinum versus. 46

De Paruæ Pilæ Exercitio liber, Valerio Centannio Vicentino interprete recognitus. 48

De Cognoscendis, cuiusdâ q; animi morbis, quas perturbationes latini appellant liber, Bernardino Donato Veronensi interprete. 50

De Cuiusq; animi peccatorum notitia, atque medela libellus, à Iunio Paulo Crasso Patavino & translatus, & ab eo diligenter etiam recognitus. 56

De Consuetudine liber, ab Augustino Gadaldino ad verbum ferè latine expressus. 60

De Sanitate Tuenda libri sex, Thoma Linacro Anglo interprete, ad antiquorum exemplarium Græcorum fidem aliquot in locis ab Augustino Gadaldino emendati. 62

Ars Tuendę Sanitatis, num ad medicinale artē spectet, an ad exercitatoriā, ad Thrasybulū liber, à Iunio Paulo Crasso Patavino & cōuersus: & diligētissime nūc recognitus. 101

## TERTIÆ CLASSIS LIBRI.

**GALENI** De Differentiis, & Causis Morborum, Symptomatum q; libri sex: quorum duo priores à Nicolao Leoniceno, quatuor posteriores à Thoma Linacro olim sunt versi, & nunc denuo ab Augustino Gadaldino, ad græcorum exemplarium fidem aliquot in locis emendati. folio. 2

De Differentiis Febriliū libri duo, Nicolao Leoniceno interprete, accuratius emendati. 30

De Inæquali Intemperie liber, Thoma Linacro interprete. 43

De Marasmo, seu Marcore liber, Augustino Gadaldino interprete. 45

De Comate ex Hippocratis sententiâ libellus ab Augustino Gadaldino translatus, & multis in locis emendatus. 48

De Palpitatione, Tremore, Rigore, & Convulsione liber, Ioāne Guinterio Andernaco interprete, denuo aliquot in locis castigatus. 51

De Difficultate Respirationis libri tres, ~~Iunio Cornuto~~ interprete, ab Augustino Gadaldino aliquot in locis expurgati. 56

De Plenitudine liber Victore Trincauelli interprete. 76

De Tumoribus præter Naturam liber, ab Horatio Limano conuersus. 82

De Morborum Temporibus liber, Ioanne Andernaco interprete, denuo aliquibus in locis emendatus. 85

De Totius Morbi Temporibus liber, eodem interprete, aliquot in locis correctus. 86

De Typis liber, ab Augustino Gadaldino antiquorum exemplarium græcorum, & veteris translationis ope, translatus. 90

Ad eos, qui de Typis scripserūt, vel de Circuitib<sup>9</sup> liber, Victore Trincauelli interprete. 91

De Causis Procatacticis liber, Nicolao Rhegio Calabro interprete. græce desideratur. 95

In Primū Hippocratis de Morbis Vulgaribus librū Cōmētarij tres, Hermāno Cruferio  
Campenſi interprete, pluribus in locis ab Auguſtino Gadaldino nuper emendati. 100  
In Tertium Hippocratis librum de Morbis Vulgaribus Commentarij tres, eodem Cru-  
ferio interprete, non paucis in locis ab Auguſtino Gadaldino expurgati. 127  
In Sextum Hippocratis librum de Morbis Vulgaribus, Commentarij ſex, Iun. Paulo  
Craſſo Patauino interprete, ex quarta interpretis recognitione. 152

## QVARTÆ CLASSIS LIBRI.

GALENI de Locis affectis Libri ſex, Gulielmo Copo Baſilienſi interprete. folio. 2 3. C 248  
De Pulſibus ad Tirones Liber, Hermannō Cruferio Campenſi interprete. 43 3. C 1  
De Differentiis pulſuum Libri quatuor, eodem interprete. 46 3. C 7  
De Dignotione pulſuum Libri quatuor, eodem interprete. 70 3. C 52  
De Cauſis pulſuum Libri quatuor, eodem interprete. 86 3. C 84  
De Præcognitione ex pulſibus, eodem interprete. 104 3. C 117  
SYNOPSIS Librorum ſuorum Sexdecim, de Pulſibus, cuius ipſe meminit in fine  
Artis medicinalis, & in libro de Propriis libris Capite quinto: nuperrime ab Augu-  
ſtino Gadaldino, translata græce impreſſa non habetur. cxxij.  
De Vrinis liber, Iosepho Struthio Polono interprete. 122  
De Criſibus libri tres, Nicolao Leonicensi Vicentino interprete. 125 3. C 389  
De Diebus decretoriis libri tres, Ioanne Andernaco interprete. 145 3. C 423  
In primū Proſſethicorū librum cōmentarij tres, Ioanne Vaſco Meldenſi interprete. 160  
In Prognostica Hippocratis commentarij tres, Laurentio Laurentiano Florentino in-  
terprete. 189  
De Præſagijs ex inſomniis ſumendis Libellus, Auguſtino Gadaldino interprete. 213 3. C 463  
De Præcognitione liber Iul. Martiano Rota interprete. 213 3. C 451

*Totam hanc Claſſem quā plurimis in locis denuo expurgauit Auguſtinus Gadaldinus, adhibitis etiam multis emendatiſſimis codicibus græcis manuſcriptis.*

## QVINTÆ CLASSIS LIBRI.

GALENI De Simplicium medicamentorum Facultatibus libri vndecim, Theodo- 2. C 15  
rico Gerardo Gaudano interprete, denuo ab Auguſtino Gadaldino ad veterum græ-  
corum exemplarium fidem non paucis in locis repurgati. folio. 2  
De Subſtitutis medicinis liber, Iul. Martiano Rota interprete. 84  
De Purgantium Medicamentorum Facultate, eodem interprete. 86 2. C 484  
Quos purgare conueniat, quibus Medicamentis, & quo Tempore, eodem interprete. 88 2. C 487  
De Theriaca ad Piſonem liber, eodem interprete. 89 2. C 456  
De Uſu Theriacæ ad Pamphilianum liber, eodem interprete. 98 2. C 469  
De Antidotis libri duo, eodem interprete. 99 2. C 423

*Omnes hos ſex libros, idem Iul. Martianus Rota accuratius denuo ante obitum recognouit.*

De Compoſitione Medicamentorum ſecundum Locos libri decem, Iul. Martiano  
medico interprete, rursus poſt Nicolai Machelli medici Mutinenſis recognitionem, 2. C 150  
aliquot in locis emendati. 121  
De Compoſitione Medicamentorum per Genera libri ſeptem, Ioanne Andernaco in- 2. C 312  
terprete, denuo ab Auguſtino Gadaldino non nullis in locis ad græcorum veterum  
exemplarium fidem emendati. 209

De Ponderibus, & Mēſuris Galeno aſcriptus liber, Auguſtino Gadaldino interprete. 235

## SEXTÆ CLASSIS LIBRI.

- GALENI De Hirudinibus, Reuulsione, Cucurbitula, cutis Concisione, siue Scarificatione, Ferdinando Balamio Siculo interprete. folio. 2 4. C<sup>27</sup>
- ORIBASII De Cucurbitulis, Scarificatione, Hirudinibus, Deriuatione, & Reuulsione sermo ex septimo, & octauo Medicinalium collectionum ad Iulianum Imperatorem libro, Augustino Gadaldino Mutinensi interprete. 3
- De Venæ sectione aduersus Erasistratū liber, Iosepho Tectādō Cracouiēsi interprete. 5 4. C<sup>1</sup>
- De Venæ sectione aduersus Erasistratōs, qui Romæ degebant, eodem Iosepho Tectādō interprete. 9 4. C<sup>7</sup>
- De Curandi ratione per sanguinis missionem liber, Theodorico Gaudano interprete. 19 4. C<sup>17</sup>

*Hos libros omnes multis in locis emendauit Augustinus Gadaldinus ad vetustissimorum exemplarium græcorum veritatem.*

## SEPTIMÆ CLASSIS LIBRI.

- GALENI De Medendi Methodo libri xiiij, Thoma Linacro interprete, denuo ab Augustino Gadaldino nō nullis ī locis ad græcorū exēplariū fidē nuper emēdati. fol. 2 4. C<sup>34</sup>
- De Arte Curatiua ad Glauconem libri duo, Nicolao Leoniceno interprete: ab Augustino Gadaldino ad fidem antiquorum græcorum codicum aliquot in locis castigati. 1 4. C<sup>197</sup>
- Post hunc librum collocari debuerat libellus, cui titulus est, Quos, & Quando, & Quibus medicamentis purgare conueniat. qui est in Quinta Classe, pagina lxxxvij. qui liber est cap. xxij. libri septimi Oribasii ad Iulianum Imperatorem.*
- In librum Hippocratis de Viētus ratione in morbis acutis commentarij quatuor, Ioanne Vascō Meldensi interprete, ab Augustino Gadaldino plerisq; in locis ad græcam veritatem emendati. 108
- DE DIÆTA Hippocratis in morbis acutis, nunc primum ab Augustino Gadaldino translatus. Hic liber in tribus, quos habuimus codicibus græcis manuscriptis, (neq; enim adhuc impressus græce est) admodum corruptus legitur: ita vt quandoq; vel nullo modo, vel vix sensus elici possit. Eius autem mentio fit (si tamen is ille est) à Galeno in libro de proprijs libris quarto, & sexto capite. cliij
- De Remedijs paratu facilibus liber, ab Huberto Barlando Philatrio olim translatus, & multis in locis postea emendatus. 153 2. C<sup>472</sup>
- De Remedijs paratu facilibus ad Solonem, Spurius, à Iun. Paulo Crasso conuersus, & nuperime ab eodem recognitus. 161
- Liber tertius de Remedijs paratu facilibus, Spurius, Iun. Crasso interprete, recognitus. 169
- Documentum de Puero Epileptico, Nicolao Leonico Thomæo interprete. 175 4. C<sup>28</sup>
- In Librum secundum de Natura humana, Viētoe Trincauelli interprete. 181
- De Incatatione, Adiuratione, & Suspensione liber, Gal. falso ascript<sup>o</sup>. græce nō habetur. 181
- De Oculis, Spurius, Demetrio Græco interprete, à variis mendis expurgatus. græcum exemplar desideratur. 182
- De Renum affectuum dignotione, atque medela, Christophoro Heyl interprete, Spurius recognitus. 191
- In librum Hippocratis, de Officina medici, seu de iis, quæ in medicatrina fiunt, cōmentarij tres, Vido Vidio Florentino interprete. 197
- In librum Hippocratis de Fracturis commentarij tres, eodem interprete. 223
- In librum Hippocratis de Articulis commentarij quatuor, eodem interprete. 251
- De Fasciis, eodem interprete. 293
- Oribasius de Laqueis ex Heracle, eodem interprete. 306
- Oribasius ex Heliodoro de Machinamentis, eodem interprete. 309

*Hos sex libros, quos Vidiū olim conuerterat, nunc idem etiam diligenter recognouit.*

# EXTRA ORDINEM CLASSIVM LIBRI.

GALENI Commentarij septem in Aphorismos Hippocratis, Nicolao Leonicensi Vicentino interprete, post castigationē, ex plurimū antiquorū codicū collatione à Iul. Martiano Rota, & Augustino Gadaldino factā: nuperrime etiā aliquot in locis ab eodē Augustino Gadaldino expurgati. fo. 2  
 Aduersus Lycum, quod nihil in eo aphorismo Hippocrates peccarit, cuius initium est, Qui crescunt plurimum habent caloris innati, liber, Iulio Alexandrino medico Tridentino interprete, ex postrema interpretis recognitione ad veterum exemplarium grecorum fidem. 61  
 Contra ea, quæ à Iuliano in Hippocratis aphorismos dicta sunt liber, Iulio Alexandrino interprete, ex postrema interpretis recognitione. 66  
 Linguarum, hoc est obsoletarum vocum Hippocratis, explanatio, Mario Nizolio Brixellensi interprete, multis in locis ab Augustino Gadaldino nunc emendata. 71

## SPVRII LIBRI.

De Historia philosophica liber, à Iulio Martiano Rota latinitate donatus. folio. 2  
 Prognostica de infirmorum decubitu ex mathematica sciētia, à IACOBO MARISCOTO Medico Florentino translatus, & quamplurimis locis ad antiquorum grecorum codicū fidē emendatus. 12  
 De Partibus artis medicæ liber ex veteri Nicolai Rhegini Calabri translatione restitutus. 16  
 De Dynamidiis liber sine principio. 18  
 Alter liber de Dynamidiis, magna ex parte ex Aetio desumptus. 19  
 De Spermate liber. 36  
 De Natura, & ordine cuiuslibet corporis. 41  
 De Anatomia parua. 42  
 De Anatomia viuorum. 43  
 De Anatomia oculorum, Nicolao Rhegino Calabro interprete. 57  
 De Compagine membrorum, siue de natura humana. 58  
 De Virtutibus nostrum corpus dispensantibus, ex Galeni libris. 60  
 De Voce, & anhelitu. 60  
 De Vtilitate respirationis. 62  
 Compendium pulsuum. 65  
 De Motibus manifestis, & obscuris liber, quem Ioannitius de Greca lingua in Arabicam transulit, Marcus autem Toletanus de arabica in latinam. 66  
 De Dissolutione continua. 71  
 De Aquis ex Galeno, & aliis præstatissimis medicis, capita sex Oribasii, Augustino Gadaldino interprete. Hic libellus in prioribus editionibus De bonitate aquæ inscriptus, mutilus legebatur. 75  
 De Vinis ex Galeno, caput sextum libri quinti Collectionū medicinalium Oribasii ad Iulianum Imperatorem, Augustino Gadaldino interprete. 76  
 Præfagium experientia confirmatum, Georgio Valla interprete. 77  
 De Urinæ significatione ex Hippocrate, eodem Georgio interprete. 78  
 De Simplicibus medicamentis ad Paternianum. 79  
 De Virtute Centauræ, Nicolao Rhegino Calabro interprete. 92  
 De Catharticis. 94  
 De Gynæceis, idest passionibus mulierum, Nicolao Rhegino Calabro interprete. 95  
 Liber Secretorum ad Monteum. 96  
 De Medicinis expertis liber, cui titulus est, Medicinalis experimentatio. 103  
 De Melancholia ex Galeno, Rufo, & Posidonio caput nonum libri sexti Aetij, Iul. Martiano Rota interprete. 109  
 De Cura Icteri liber. 110  
 De Cura Lapidis liber. 111  
 Quæ sita in Hippocratem. 113  
 De HUMORIBVS, Augustino Gadaldino interprete.  
 De PLANTIS translatus Marfilia per Dominum Grumerum Iudicem de Placentia, & per magistrum Abraham medicum de Arabico in latinum, & est De medicinis occultis, quas noluit propagare, nec consignare in libris suis aliis, quæ sunt experimentatæ, & probatæ.

*Siquid superesse videbitur in antiquis translationibus, quod in hisce nouis non reperiatur: id titulorum diuersitate contingere scias, non quia prætermisum aliquid sit. Nihil est enim in vetustis illis codicibus, quod in hisce nouis non contineatur: nam aut idem sunt, verum alio nomine insigniti, aut compendia, aut partes, aut fragmenta. Exempla aliquorum subiiciuntur. Opus, quod illic Myamir appellatur, idem est, ac id, quod hic De compositione medicamentorum secundum loca inscribitur. Libri item de iuuamentis membrorum, compendium sunt librorum De vsu partium. Libellus de præfagitura, finis est libri De constitutione medicinæ. Et qui De commoditatibus theriacæ inscriptionem habet, fragmentum est libri De theriacæ ad Pisonem.*